

Љубомир КЕКЕНОВСКИ

“
*Ri zi kot vari ra
vo obrat en razmer
so znaewet o*
”

I rvi ng FI [ER

ПАЗАРОТ И СЛОБОДАТА

Главниот услов за препознавање на степенот на демократијата и најсилниот извор од каде се црпи слободата во современите општества е пазарот. Значи, ние сме толку слободни граѓани, толку демократски развиени колку што имаме економски слободи и конкурентно стопанство. Последнава деценија колку заради нашите субјективни слабости, толку и поради објективно малиот пазар ние креираваме монополизирано господарство со изразита пазарна несовршеност. Притоа, ако се мери конкурентноста со бројот на медиумите, ние сме шампиони во Европа, но "под житото" всушност се крие уште еден парадокс на нашата транзиција, кој ни открива дека моќните олигарси градејќи си свои паралелни структури/исповастави во судството, обвинителството, владините институции... од сосема други соображенија само го затворија кругот со создавање и на свои медиуми.

Најголемиот проблем на транзицијата не е само тоа што ние не дојдовме до одговорни сопственици, кои ќе се натпреваруваат во интерес на граѓаните, туку тоа што со искривениот модел на преобразба на општествената сопственост ограничените пари дојдоа до криви/погрешни луѓе, кои не знаат сега што со нив. Дури, напрчени и натоварени со кеш нашиве "бизнисмени" сега се срамат од својот народ и од својата држава, иако од распадот на претходната држава излегоа со југовци и празни џебови, а изградбата на македонската татковина ја завршија со луксузни автомобили и полни сметки. **ВО НАСЛЕДСТВО ВЛЕЧЕМЕ БАЈАГИ ЛОШИ СТРУКТУРИ ОД КВАЗИ БИЗНИСМЕНИ, НЕВРАБОТЕНИ, ЈУГОНОСТАЛГИЧАРИ, НЕБЛАГОДАРНИ ТУРБОБОГАТАШИ.** Но, неподносливо ни фали нешто сосема друго и спротивно од претходното.

Затоа, предизвик на ова време станува онаа иста потреба што ја имал некогаш Диоген, кој со фенерот среде бел ден барал човек. Така и ние денес, со истата посветеност треба да се пуштиме во погон и да бараме вистински претприемачи. **КРАЈНО ВРЕМЕ Е ДА ОТПОЧНЕ КЛУЧНОТО РАЗДВОЈУВАЊЕ МЕЃУ БИЗНИСМЕНИТЕ И ОНИЕ КОИ СЕБЕ ЛАЖНО СЕ ПРЕТСТАВУВААТ ЗА ТАКВИ.** Уверен сум дека покрај онаа скороевичка инфлација од разно-разни фестивали и избори, најважен избор на кој треба да му се посветиме и да го промовираме е изборот на најдобрите десет или на првите сто фирми по одбрани критериуми. Тука за разлика од многу други наместени избори, показателите се лесно мерливи, како што се остварениот профит, бројот на вработени, реализираниот извоз, платениот данок...

Можеби ние не ги сфаќаме сериозно европските препораки и перманентните сугестии на мојата маленкост, но и последната изјава на комесарот за проширување на Европската унија, Оливер Рен, најдиректно ја опиша домашната задача на владите во Западниот Балкан вака: **"ВО РЕГИОНОТ НА СЛАБИ ДРЖАВИ, ВО КОИ ИЗГРАДБАТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ Е КЛУЧНА ЗАДАЧА, Е ОТВОРЕН ПРОЦЕСОТ НА СТАБИЛИЗАЦИЈА И АСОЦИЈАЦИЈА, КОЈ ГИ ОПФАКА И ИЗГЛЕДИТЕ ЗА ЗАЧЛЕНУВАЊЕ ВО УНИЈАТА".**

Претходнава сугестија ни посочува дека се врши оценка на вкупниот амбиент, а не на поединецот. **МОЖЕ НИЕ КАКО ПОЕДИНИЦИ ДА СМЕ НЕВЕРОЈАТНО ИНТЕЛЕГЕНТИ И ПАМЕТНИ, НО НА СРЕДЕН ИЛИ ДОЛГ РОК НЕМА ТАКВА ИНДИВИДУАЛНА ВРЕДНОСТ НИТУ БИЛО КОЈА ДОБЛЕСТ КОЈА НЕ**

МОЖЕ ДА БИДЕ ДЕВАЛВИРАНА/РАСИПАНА ВО ЛОШ АМБИЕНТ. Затоа, она што се очекува од нашиве власти не е тоа што не може и не треба да биде, ниту да произведуваат ниту да вработуваат туку, основната задача и резултат за испорака се бара да биде тоа што единствено треба и може??? да го направат - креирање на здрав амбиент.

ДОДЕКА НИЕ СЕ ДАВИМЕ ВО МОНОПОЛИ КОИ СО СВОИТЕ ОКТОПОДСКИ КРАЦИ НЕ ЈА ИСПУШТААТ НИ ВЛАСТА, НАШЕТО ОКРУЖУВАЊЕ РАДИКАЛНО СЕ МЕНУВА. Бугарија доби преодна оценка дека е земја со функционална пазарна економија, а Романија и покрај големите странски инвес-

тиции сè уште не може да ги убеди Европејците дека е тоа. За наредниот Совет за соработка меѓу Европската унија и Украина за 21 февруари годинава се најавува дека и Украина ќе добие статус на земја со пазарна економија, со што пазарот на 25 земји-членки ќе се отвори за украинските производи.

ОНИЕ КОИ ЖИВЕАТ ОД БУЏЕТСКИ СУБВЕНЦИИ ИЛИ НА ДРЖАВНИ ЈАСЛИ НЕ МОЖАТ ДА БИДАТ НИКОГАШ РАМНОПРАВНИ/РАЗБРАНИ СОГОВОРНИЦИ СО ЗАПАДНИТЕ ПАРТНЕРИ КОИ ИЗРАСНАЛЕ НА НЕМИЛОСРДНОСТА НА ПАЗАРНИОТ НАТПРЕВАР. Сега состојбата во однос на нив е таква што сме поставени како два света, кои имаат

различни очекувања и заблуди. Тоа е иста ментална дистанца со која се соочуваат дивите животни (лавови, тигри...), родени во зоолошка градина и оние родени во џунгла. **ЕДНИТЕ СЕНАВИКНАТИ САМИ ДА ЛОВАТ И ДА ПРЕЖИВЕАТ, ДРУГИТЕ ГО ЧЕКААТ ЧУВАРОТ ДА ИМ ЈА ДОНЕСЕ ДНЕВНАТА ПОРЦИЈА.**

Токму затоа Западот инсистира на така прецизни услови, како што се слободата на приватната иницијатива/сопственост и на функционалноста на политичките и економските институции на целата територија што се прецизно поставени како услови во највисоките Копенхагенски критериуми за прием во Европската унија. Низ исполнување на овие критериуми ќе се кристализираат новите соговорници и ќе се профилира компетентна општествена елита која ќе биде способна да живее во конкурентен амбиент, со ментална структура која може да ги разбере и да одговори на предизвиците на новото време.

ОТТАМУ, САМО ОТВОРАЊЕТО НА МАКЕДОНСКАТА ЕКОНОМИЈА КОН РЕГИОНАЛНИОТ И СВЕТСКИОТ ПАЗАР, ЗАЦВРСТУВАЊЕ НА ПРАВИЛАТА НА ИГРА ВНАТРЕ СО ДОСЛЕДНО ПОЧИТУВАЊЕ НА СОПСТВЕНИЧКИТЕ ПРАВА МОЖЕ ДА СОЗДАДЕ ТАКОВ ПРИТИСОК КОЈ ЌЕ ПРОИЗВЕДЕ НОВА НОМЕНКЛАТУРА/ЕЛИТА КОЈА ЌЕ БИДЕ ПОРАЗЛИЧНА ОД АКТУЕЛНАВА. Секое друго очекување од нашево зацементирано полит-економско статус кво е наивно колку и очекувањето да направите бура во чаша со вода.

Во вака контролиран општествено-економски живот неможна е за изведба ни најмала а камоли суштинска промена или пресврт. Логичен нус производ на оваа ситуација се заробените институции и извртувањето/релативизирањето на фактите. Ова последново е најголема навреда за здравиот разум. **ВО НАШАВА ТЕМНА БАЛКАНСКА КРЧМА СÈ УШТЕ НЕ СЕ ЗНАЕ КОЈ ПИЕ А КОЈ ПЛАЌА, А МЕЃУНАРОДНАВА ЗАЕДНИЦА ЕДИНСТВЕНО ГО ЗНАЕ ТАЈМИНГОТ КОГА ДА ЗАПАЛИ СВЕТЛО.** Веќе одамна нема некоја аргументирана расправа каде и како одиме, не се знае а и неважно е кој за што се залага(л), кој треба а кој не да биде министер, директор, дипломат... **НА ОВОЈ ПОЛИТИЧКИ "БИТ ПАЗАР" СÈ СТАНУВА РАБОТА НА ДОГОВОР, ПА ПО ТАА АНАЛОГИЈА ЧЕКАМ КОГА И НЕКОЈ КОЊ ЌЕ ГО ПРОГЛАСАТ ЗА СЕНАТОР. САМО СЕ НАДЕВАМ ДЕКА СÈ УШТЕ СЕ ИМА ОБЗИР... МИСЛАМ ПРЕМА КОЊИТЕ.**

